

Virikkeitä hevosille

Virikkeellistämisen tavoitteena on lisätä eläimen lajityypillistä käyttäytymistä ja kasvattaa käyttäytymisen monimuotoisuutta. Tarkoituksena on vähentää eläimen passiivista aikaa ja kannustaa sitä käyttäytymään lajilleen tyyppillisellä tavalla; näin ongelmakäytöksille jää vähemmän aikaa ja hevonen voi paremmin. Lajityypillistä käyttäytymistä on syöminen ja ruuan etsintä, sosiaalinen vuorovaikutus lajitovereiden välillä, lepääminen, lisääntyminen, turkinhoito ja kaikki ne muutkin asiat, joita eläin luonnossa tekee.

Nykyisissä pito-olosuhteissa on muutamia perustavanlaatuisia ongelmia, jotka estävät hevosen lajityypillisen käyttäytymisen toteuttamismahdollisuuksia. Nämä ongelmat ovat rajoitettu liikunta, rajoitettu ja väkirehupainotteinen ruokinta sekä sosiaalinen eristäminen. Nämä kaikki tekijät edesauttavat useita ongelmia, kuten vatsahaavan syntymistä, stereotyyppistä käyttäytymistä sekä muita ongelmakäytöksiä.

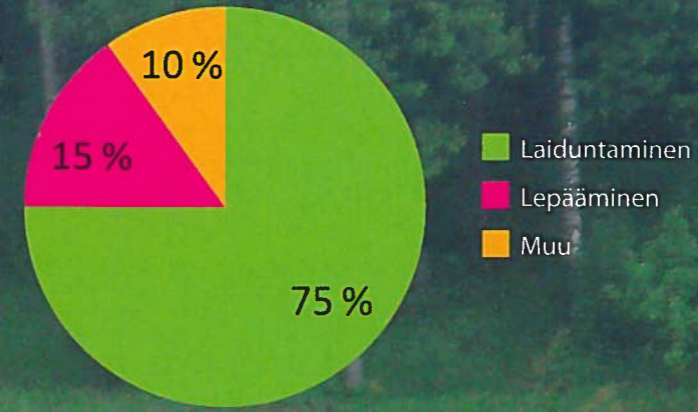
Hevonen on tyyppillisesti laiduntava eläin, joka luonnossa käyttää jopa 80 prosenttia ajastaan syömiseen ja liikkumiseen

- käytännössä hevonen on koko ajan liikkeessä ja se nappaa korren sieltä täältä. Nykyiset rehut ovat niin hyvälaatuisia, että niitä on usein mahdotonta antaa hevoselle rajattomasti. Tästä syystä ruokinta on usein aikataulutettua ja joskus väkirehupainotteista hevosen työstä ja käyttötarkoituksesta riippuen.

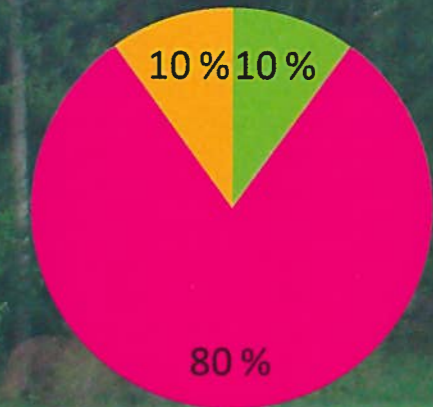
Luonnossa hevonen elää pienissä porukoissa ja on jatkuvassa sosiaalisessa suhteessa laumatovereihinsa. Hevonen leikkii kavereidensa kanssa ja porukassa ne rapsuttelevat toisiaan. Usein karsinatalleissa hevoset elävät toisistaan erillään ja mahdollisuudet fyysiseen kontaktiin ovat hyvin rajoitettuja joko turvallisuussyistä tai yksinkertaisesti tilanpuutteen takia.

Hevosen aikabudjetti poikkeaa melko paljon lajin luonnollisesta aikabudjetista: hevonen käyttää normitallilla suurimman osan ajastaan lepoon ja paikallaan seisomiseen ja se syö kolmesti tai neljästi päivässä ruoka-aikoina. Yksin tarhatulle hevoselle ei pääse syntymään ystävyyssuhteita, joten luonnollinen fyysinen ja sosiaalinen vuorovaikutus jää aikabudjetista pois.

hevosen aikabudjetti

nykyhevosen aikabudjetti

Virikkeillä hyvinvointia

Virikkeellisellä ympäristöllä on havaittu useita positiivisia vaikutuksia eläimen hyvinvointiin. Virikkeellistetyn eläimen aivot ovat painavammat kuin virikkeettömässä ympäristössä eläneen, sen oppimiskyky ja muisti ovat paremmat kuin virikkeohässä ympäristössä eläneen ja sen elimistöön vapautuu enemmän mielihyvää tuottavia välittäjäaineita.

Virike ei siis ole pelkkä omistajan hauskuutusta, vaan parhaimmillaan hyvä keino lisätä eläimen hyvinvointia. Virikkeeksi nimitetään sellaista asiaa, joka lisää eläimen omaehtoista motorista toimintaa tai käyttäytymistä. Omaehtoisen toiminnan lisääminen on kaiken virikkeellistämisen lähtökohta. Tarhassa makaava pallo ei ole virike, ellei hevonen sitä käytä.

Virikkeiden luokat

Sosiaaliset virikkeet

Sosiaaliset virikkeet ovat lajitoveriin seura, ihmisen kontaktit tai muun lajin seura. Sosiaalisten virikkeiden tavoitteena on lisätä hevosen normaalia ja toivottua sosiaalista käyttäytymistä, kuten leikkii ja rapsuttelee sekä fyysistä läheisyyttä. Sosiaalisessa virikkeellistämässä hevonen on vuorovaikutuksessa virikkeen kanssa, joten esimerkiksi lajitoveri kaltereiden takana ei ole sosiaalinen virike.

Kognitiiviset virikkeet

Kognitiivisella virikkeellistamisella tarkoitetaan ongelmanratkaisua ja kouluttamista. Luonnossa eläimet joutuvat jatkuvasti ratkomaan ongelmia. Normaalissa hevosallissa hevosten ei tarvitse ratkoa mitään - niille tulee vesi automaattin ja ruoka kannetaan eteen. Yksinkertaisimmillaan kognitiivinen virike voi olla tempujen opettelu positiivisen vahvistamisen avulla tai vaikkapa ruokinnan vaikeuttaminen niin, että hevosen on tehtävä jokin konkreettista saadakseen ruokaa. Joskus kognitiivinen virike voi olla vaikkapa solmujen tai lukkojen sallittu avaaminen, missä hevoset ovat usein hyvin taitavia. Kognitiiviset virikkeet tarjoavat hevoselle henkisiä haasteita.

Fyysiset virikkeet

Fyysisiin virikkeisiin luetaan kaikki hevosen elinympäristöä koskevat muutokset. Kiinnostava elinympäristö on jatkuvasti muuttuva ja liikkumaan kannustava. Avoin pelto tai nelion muotoinen tarha harvoin houkuttelevat liikkumaan, mutta

erilaiset kujat ja muuttuvat tarhat säilyttävät hevosen mielenkiinnon ja pitävät sen liikkeessä. Erilaiset alustat, astiat, pahvilaatikot ja muut uteliaisuutta herättävät asiat voivat olla hyviä virikkeitä. Hevosille suunniteltu pallo on parhaimmillaan fyysinen virike, jos hevonen sattuu sillä leikkimään.

Aistivirikkeet

Aistivirike on naapurikarsinassa näkyvä, tuoksuva ja kuuluva lajitoveri. Se voi olla vaihteleva lämpötila, hieronta silloin kun se perustuu vapaaehtoisuuteen, tai näkymä karsinan ikkunasta. Aistivirike voi olla lisäksi ratsastus musiikin tahdissa tai vaihtelevassa maisemassa, harjakone, tuuletin tai vesisuihku. Aistivirikkeisiin kuuluvat myös uudet makuelämykset.

Ruokintavirikkeet

Ruokaan liittyvien virikkeiden tarkoituksena on sekä pidentää syömiseen kuluvaa aikaa että simuloida laiduntamiskäyttäytymistä. Todellinen laiduntaminen on mitä parhain virike. Ongelmia aiheuttaa sellaisesta laimutuksesta, joka on liian hyvälaatuinen tai jossa ei ole riittävästi suojapaikkoja hyönteisiltä. Joskus laidun voi kääntyä hevosen inhoamaksi paikaksi, jos se on väärin toteutettu.

Ruokintavirikkeet ovat hevosilla tyyppisimpiä ja eniten käytettyjä. Heinät voi levittää laajalle alueelle, jolloin hevonen joutuu kulkemaan suullisten välillä. On olemassa myös tiheäverkkoisia heinäverkkoja, joilla syömistä voi hidastaa. Hevoselle voi kuivara kesän aikana kerppuja, joita sille voi talvella antaa ruokintaa rikastamaan. Moni antaa joulun jälkeen jouhikuusen hevosille, ja yleensä se tulee tarkoin kaluttua. Tutkimuksissa on havaittu, että luonnossa hevonen voi täydentää ruokalistaansa syömällä jopa viidenneksen raikasta ruuastaan oksina ja lehtinä.

Ruokaan liittyviä virikkeitä on helppo keksiä. Voit ruokkia väkirehut tyhjistä muovikanisterista, josta hevonen saa pyöritellä ruuan ulos. Tutkimuksissa on havaittu, että jos pelkästään sillä, että ruuasta sekaan lisätään eri makuisia ja kokoisia aineksia, vaikutti ongelmakäytöksiä kuten imppaamista vähentävästi.

